

**DLACZEGO
POJĘCIE INFORMACJI
JEST INTERESUJĄCE
DLA FILOZOFÓW ?**

WIEDZA

prawda

symbol

DANE

komunikat

fałsz

INFORMACJA
(pojęcie interdyscyplinarne)

liczba

kod

znak

NEGENTROPIA

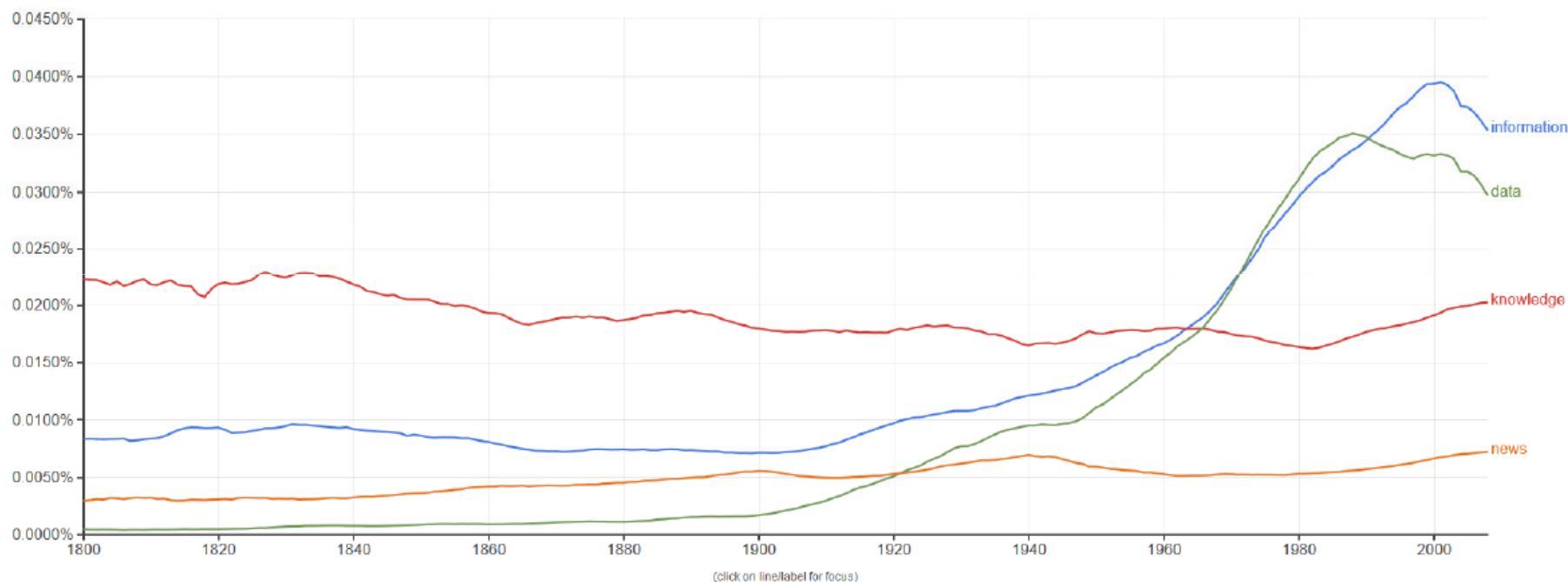
wiadomość

forma

przekaz

Informacja, dane, wiedza...

(statystyki użycia)

Informacja - termin (chyba) wieloznaczny

Informacja - termin (chyba) wieloznaczny

Można wyróżnić cztery podstawowe **grupy znaczeń** terminu „informacja”:

- **zn. ontologiczno-fizykalne**

(*informacja jako struktura, forma, sposób uporządkowania...*)

- **zn. epistemologiczno-psychologiczne**

(*informacja jako treść myśli, sądów, wiedza...*)

- **zn. komunikacyjne**

(*informacja jako wiadomość, przekaz, treść zdań/napisów...*)

- **zn. informatyczne**

(*informacja jako dane, przetwarzane wewnątrz komputerów*)

Przykładowe definicje informacji

Wg cybernetyków

Treść zaczerpnięta przez **system** ze **środowiska** w procesie jego dostosowywania się do różnych ewentualności tego środowiska i czynnego życia w nim [N. Wiener, 1950].

Wg psychologów

Wynik procesu **psychicznego** polegającego na odzwierciedlaniu i kategoryzowaniu wybranych elementów otoczenia w **wewnątrzumysłowym kodzie** [Cz. Nosal, 1990].

Wg filozofów

Jedna z trzech ogólnych kategorii (obok materii i energii) objaśniających rzeczywistość, pozwalająca formułować prawa rządzące **sterowaniem** zmianami i ich **komunikowaniem**.
[M. Lubański, 1991]

Cztery „punkty” odniesienia ...

(wymiary pojęcia informacji)

ŚWIAT

ontologia

fizyka

UMYSŁ

psychologia

epistemologia

JĘZYK

lingwistyka

nauki o komunikacji

KOMPUTER

informatyka

elektronika

Czym jest informacja?

COŚ w ŚWIECIE:

- organizacja, **forma**, sposób uporządkowania
(*coś, co przeciwstawia się nieporządkowi i chaosowi*)

COŚ w LUDZKIM UMYŚLE:

- treść naszych myśli, **wiedza** (faktyczna lub potencjalna)
(*coś, co umysł przyswaja, przetwarza, przekazuje, wykorzystuje do kierowania ciałem...*)

COŚ w JĘZYKU:

- **treść** pewnych symbolicznych zapisów
(*coś, co jest wyrażone w określonym kodzie; możliwym do zinterpretowania przez ludzki umysł*)

COŚ wewnątrz KOMPUTERA:

- informatyczny kod (przetwarzany lub sterujący), **dane**

ŚWIAT

struktura

FORMA

porządek

negenetropia

JĘZYK

symbol

wiedomość

przekaz

znak

UMYSŁ

znaczenie

prawda

wiedza

fałsz

KOMPUTER

kod

liczba

DANE

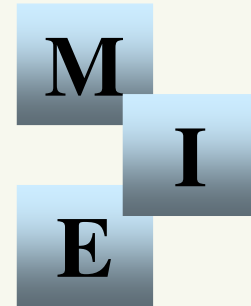
komunikat

*W jakim sensie informację uznaje się
za element świata?*

M
I
E

W jakim sensie informację uznaje się za element świata?

- ✓ *Informację uznaje się niekiedy za element równorzędny z materią i energią.
W teorii zaś: za niezbędną, dopełniającą materię i energię, kategorię objaśniającą świat (tj. występujące w nim zjawiska).*

M

- Kategoria **materii** pozwala opisywać **statyczne** właściwości przedmiotów (np. budowę cząsteczkową ciał).

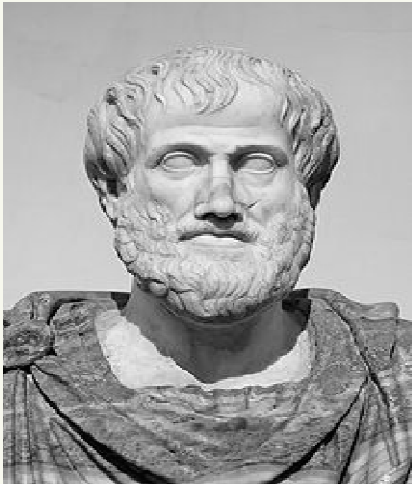
E

- Kategoria **energii** (i siły) pozwala formułować prawa rządzące zmianami i wzajemnymi **oddziaływaniami** układów materialnych (np. przemiany energii kinetycznej w elektryczną).

I

- Kategoria **informacji** pozwala formułować prawa rządzące **ukierunkowywaniem** zmian, w tym: **sterowaniem** nimi.

Wycieczka w stronę informacyjnej prehistorii – Arystoteles

- Arystoteles (i jego kontynuatorzy) objaśniał świat za pomocą pary sprzężonych ze sobą pojęć: **materii i formy**

Byt jednostkowy = złożenie materii i formy

materia = tworzywo, substrat

*forma = kształt, struktura, cechy gatunkowe,
ale także:*

czynnik aktywny, schemat zmian bytu

- Arystotelesowa forma jest odległym **pierwowzorem** współczesnego pojęcia informacji (ujętej fizykalnie)

Czy arystotelejska forma ma jakieś współczesne interpretacje?

TAK

Interpretacja 1

biologiczno-informatyczna

- *formą jest kod genetyczny*
  - *wspólny osobnikom danego gatunku,*
  - *opisujący istotne cechy gatunkowe osobnika,*
  - *warunkujący rozwój organizmu.*

Interpretacja 2

algorytmiczna

- *formą jest algorytm*
  - *sterujący pracą różnych fizycznie systemów,*
  - *definiujący identyczne działanie różnych układów,*
  - *porządkujący relacje w systemie.*

Informacja jako coś „językowego”

- Informacja w znaczeniu komunikacyjnym to coś, co jest przekazywane za pośrednictwem znaków, symboli, kodów; **coś wyrażonego w języku.**

- Język określa sposób **kodowania** informacji.

— • • — — — •

011000001111000111

if x=1 then y:=y+1 else y:=0

Haga jest stolicą Holandii

Syntaktyka i semantyka

- Informacja wyrażona językowo – podobnie jak sam język – ma swoją warstwę **syntaktyczną** i warstwę **semantyczną**:
  - ◆ **syntaktyka** czyli składnia
    - (*Z jakich znaków i struktur składa się wypowiedź?*
    - Czy jest poprawnie zbudowana?*
    - Co można z niej, czysto formalnie, wyprowadzić?)*
  - ◆ **semantyka** czyli znaczenie
    - (*Co wypowiedź znaczy?*
    - Do jakich obiektów się odnosi?*
    - Czy jest prawdziwa, czy fałszywa?)*

Semantyka jest ważniejsza!

- Semantyka sprawia, że informacja jest informacją, a nie suchym kodem; sprawia, że cokolwiek **znaczy**.
- Warstwa semantyczna jest powiązana z aktywnością **umysłu**, bo to umysł nadaje i odczytuje znaczenia.
- **Umysł** przetwarza (znaczące) informacje, a nie (puste znaczeniowo) ciągi symboli czyli kody.

*Informacja jako **coś w umyśle***

*Co to znaczy, że **umysł** przetwarza
informacje?*

Co to znaczy, że *umysł* przetwarza informacje?

- zapamiętuje, *interpretuje*, rozumuje, wnioskuje, uczy się...
- tworzy i przekształca symboliczne *reprezentacje* obiektów zewnętrznych
- podejmuje *decyzje*
- dąży do *wiedzy*

Jak umysł pracuje na informacji?

(gdy dochodzi do wiedzy...)

- Właściwy ludzkiemu **umysłowi** proces **poznawczo-komunikacyjny** można podzielić na następujące etapy:
  - i) umysł odnajduje w świecie pewien **porządek**,
  - ii) odzwierciedla ów porządek w pewnym **kodzie** (np. językowym), nadając mu przy tym określone znaczenie,
  - iii) zinterpretowany w określony sposób kod może uczynić elementem i/lub podstawą własnej **wiedzy**,
  - iv) zinterpretowany w określony sposób kod (tożsamy czasem z wiedzą) może **przekazać** innym.

Jak umysł pracuje na informacji?

(gdy planuje działania w świecie...)

- Drugim aspektem aktywności **umysłowej** jest **podejmowanie decyzji**, planowanie, kierowanie ciałem i oddziaływanie na środowisko:
  - i) adekwatnie do określonego celu działania umysł wytwarza lub aktywuje pewien **schemat** działania
  - ii) schemat ten ma postać **kodu sterującego** (analogicznie: do programu komputerowego), który powoduje odpowiednie czynności (fizyczne), pośrednio zaś zmiany w środowisku,
  - iii) umysł **interpretuje** wynik zastosowania schematu (ze względu na cel) i może go zmienić.

INFORMACJA *jako pojęcie informatyczne*

Informacja jako dane

Informacja w kontekście informatycznym to tyle co **dane**, czyli odpowiednio ustrukturyzowane, zakodowane i fizycznie reprezentowane tworzywo maszyn informatycznych, np. cyfrowych.

Krótko

Dane to pewien **informatyczny kod**
(możliwy do zinterpretowania jako **informacja**)

INFORMACJA *jako pojęcie informatyczne*

Różne sposoby organizacji **danych**

*zapis: różne formaty, np.
DOC, RTF, GIF, BMP, AVI*

*programowanie: różne struktury danych,
np. tablice, listy, stosy, drzewa*

*bazy danych: relacyjne,
obiektowe, inne.*

Jak mierzyć informację/dane?

MIARY

ilości (np. jak dużo znaków zawiera komunikat)

wartości (np. jak ważne dane zawiera komunikat)

Ilość informacji
(danych)

– długość odpowiedniego kodu, np. binarnego.
 $|001001010| = 9$

Wartość informacji
(danych)

– na ile dana informacja przybliża nas do realizowanego celu, np. do uzyskania pełnej wiedzy o pewnym fragmencie świata lub do rozwiązania pewnego problemu.
np. $w(i) \in [0, 1]$

Informacja, dane i liczby

Informacja > Dane > Liczby

- Informacja to coś więcej niż **dane**, bo dane stanowią pewną tylko, to znaczy komputerowo dostępną, formę informacji.

- Dane to coś więcej niż **liczby**, bo jakkolwiek dane koduje się liczbowo, to są one dodatkowo związane pewnymi informatycznymi strukturami.

Pytanie: *W świetle powyższych objaśnień powstaje pytanie o to, w jakim sensie komputer jest maszyną obliczeniową, a także o to, w jakim sensie procesy przetwarzania danych redukują się do obliczeń ?*

Ludzki umysł vs komputer

Umysł > ? Komputer

- Umysł przetwarza **informacje**, a te są czymś więcej niż dane.
- Umysł może działać algorytmicznie (np. gdy rozwiązuje rutynowe problemy), ale zdolny jest do działań **niealgorytmicznych**.

- Komputer przetwarza **dane**, czyli pewną formę informacji.
- Komputer działa **algorytmicznie**, choć niektóre algorytmy są dane nie wprost, przez schematy uczenia się.

Wątpliwość: *Być może jednak umysł działa algorytmicznie i przetwarza dane, a nam, nieświadomym stopnia złożoności „umysłowego algorytmu”, wydaje się, że jest on „czymś więcej”...*